

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ

1. Гриценко Н. Загальні підходи до реформування на залізничному транспорті / Н.Гриценко //Збірник наукових праць ДЕУТУ.- Серія «Економіка і управління»,2012.-Вип.19.-с.73-77.
2. Якименко О., Гудков О. Вдосконалення інформаційних систем фінансово-економічного управління підприємств залізничного транспорту/ О. Якименко, О. Гудков // Збірник наукових праць ДЕУТУ.- Серія «Економіка і управління»,2012.-Вип.19.-с.102-106.
3. Бараш Ю.С. Обґрунтування оптимальної моделі управління залізничним транспортом/ Ю.С. Бараш //Залізничний транспорт України,2005.-Вип.9.-с.208-213.
4. Котенко А.М. Удосконалення інформаційної технології роботи з вагонами власності підприємств у автоматизованій системі управління вагонним парком на залізничному транспорті України / А.М.Котенко, В.В. Кулешов, А.В. Кулешов //Збірник наукових праць УкрДАЗТ,2010.- Вип.113.- с.38-46.
5. Семененко А. И., Сергеев В. И. Кибернетический подход в логистике. Основы теории: учебник для вузов / А.И.Семененко, В.И. Сергеев // СПб.: Издательство «Союз», 2003. — С. 259 (544 с.)
6. Концепція інформатизації на залізничному транспорті на 1996-2005 рр». - [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http:// www. zdt- magazine.ru/publik/date/2010/06-10.htm](http://www.zdt-magazine.ru/publik/date/2010/06-10.htm)
7. Пояснювальна записка та Форма № 5 «Додаток до річного звіту за 2011 р. - Звітність пасажирської служби 2011 року.-15 с.
8. Статистичний збірник «Транспорт і зв'язок» - [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http:// www. marketingbase.com.ua/report.php?issue=674](http://www.marketingbase.com.ua/report.php?issue=674)

РЕЗЮМЕ

В даній статті представлені теоретичні та практичні аспекти проведення інформаційно-технічної реформи на залізничному транспорті. Доведено, що у сучасних умовах управління транспортно-технологічним процесом може здійснюватися не тільки за допомогою адміністративного апарату, тобто традиційними засобами, але і за допомогою інформаційних технологій. Представлений розрахунок економічної ефективності впровадження автоматизованої системи управління пасажирськими перевезеннями з отриманням позитивного сальдо.

Ключові слова: транспорт, інформаційно-технічна реформа, інформаційні технології

РЕЗЮМЕ

В данной статье представлены теоретические и практические аспекты проведения информационно-технической реформы на железнодорожном транспорте. Доказано, что в современных условиях управление транспортно-технологическим процессом может осуществляться не только с помощью административного аппарата, то есть традиционными средствами, но и с помощью информационных технологий. Представлен расчет экономической эффективности внедрения автоматизированной системы управления пассажирскими перевозками с получением положительного сальдо.

Ключевые слова: транспорт, информационно-техническая реформа, информационные технологии

SUMMARY

In this article the theoretical and practical aspects of leadthrough are presented informatively technical reforms on a railway transport. It is well-proven that in the modern terms of management transport technological can be carried out a process not only by an administrative vehicle, that by traditional facilities but also by information technologies.

The presented calculation of economic efficiency of introduction of CAS of management passenger transportations is with the receipt of positive balance.

Keywords: transport, informatively technical reform, information technologies

СТАН ТА ПРІОРИТЕТИ ЗМІЦНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Ляш Н.І., ст. науковий співробітник Регіонального філіалу НІСД у м. Львові ¹

Сучасний інвестиційний процес передбачає перехід до якісно нової системи регулювання, яка має функціонувати на основі принципів та критеріїв економічної безпеки. Держава об'єктивно змушена активніше впроваджувати механізм інвестиційного гарантування економічної безпеки, спрямовувати його на взаємоузгоджену реалізацію національних економічних інтересів, формувати необхідні, в тому числі ринкові, умови саморозвитку інвестиційних процесів відповідно до внутрішніх та міжнародних викликів. Дослідження інвестиційного розвитку реального сектора економіки регіонів України, обумовлена необхідністю формування такої інноваційно-конкуренцеспроможної моделі його розвитку, яка б оптимально поєднала наявні внутрішні ресурси економічної системи та переваги міжнародного співробітництва в інвестиційній сфері, нівелювала ризики розвитку системи регіональної економічної безпеки в умовах глобалізації.

Проблемам економічної та безпосередньо інвестиційної безпеки на регіональному рівні ієрархії управління економікою присвячені дослідження Л. Абалкіна, О. Барановського, О. Власюка, А. Гальчинського, В. Гесця, В. Горбуліна, Я. Жаліла, А. Качинського, В. Мунтяна, В. Предборського, З. Варналія, В. Сенчагова, А. Сухорукова, інших вітчизняних і зарубіжних вчених.

Проблематику інвестування в умовах глобалізації досліджували В. Галайда, О. Ватаманюк, В. Федоренко, Л. Борщ, А. Гайдуцький, Б. Губський, А. Дука, Т. Орхова, А. Пересада, А. Кредісов, М. Цебенко, Д. Лім, П. Варр та ін.

Попри вагомий доробок названих вчених існує об'єктивна необхідність встановлення взаємозв'язків інвестиційної безпеки та розвитку реального сектора економіки регіону, що потребує визначення стану та пріоритетів її зміцнення. В умовах діючої глобальної фінансової кризи пошук шляхів інвестиційного забезпечення є найбільш актуальним, оскільки від його ефективності залежить те, чи зможе регіональна економіка вийти на новий рівень розвитку після завершення низхідної фази глобального економічного циклу і започаткування його висхідної фази, чи продовжуватиме розвиватися в рамках інфляційних і девальваційних чинників [5, с. 53].

Метою наукової статті є обґрунтування основ зміцнення інвестиційної безпеки реального сектора в регіонах України, а також розробки стратегічних і операційних засобів формування ефективних механізмів інституційного громадського та державно-правового регулювання його розвитку.

Сучасний рівень усвідомлення державою необхідності цілеспрямованої діяльності щодо забезпечення економічної безпеки вимагає системної побудови заходів забезпечення інвестиційної складової економічної безпеки в рамках економічної політики. Важливим моментом ефективного функціонування механізму інвестиційної безпеки реального сектора економіки є впровадження конкретних аспектів комплексної політики економічної безпеки в сучасне економічне життя. Постановка і визначення стратегічної мети посилення інвестиційної складової економічної безпеки будуть утруднені без конкретизації відповідних завдань і заходів по її забезпеченню. У зв'язку з цим правомірним вважаємо констатувати важливість комплексного інформаційного і наукового забезпечення як необхідних елементів механізму інвестиційного забезпечення економічної безпеки реального сектора економіки. В цьому контексті має посилюватись зв'язок економічної теорії і економічної політики держави, формуватись комплекс ідеологічного забезпечення вирішення важливих національних і

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

міжнародних соціально-економічних проблем. Не менш важливим є розгляд інвестиційного механізму забезпечення економічної безпеки реального сектора економіки з точки зору узгодження та гармонізації його макро- та мікроекономічних складових.

На макроекономічному рівні основними завданнями є: підвищення сукупного попиту; збільшення норми заощаджень і формування сприятливого інвестиційного клімату, що сприяє трансформації нагромаджень в інвестиції; забезпечення переливу фінансових і виробничих ресурсів від нежиттєздатних підприємств і секторів до ефективних виробників і в сектори зростання; стимулювання експорту і його диверсифікації; регулювання імпорту з метою захисту вітчизняних виробників в рамках загальноприйнятих процедур. На мікроекономічному рівні у перебігу здійснення заходів по забезпеченню економічної безпеки на перший план виходять завдання підтримки і стимулювання розвитку економічно ефективних підприємств і організацій, ліквідації або реорганізації неефективних економічних структур, організації погоджувального процесу з метою гальмування зростання цін, впровадження ринкових норм поведінки економічних суб'єктів.

Таким чином, пріоритетними напрямками зміцнення інвестиційної безпеки реального сектора економіки регіонів нашої держави є:

- першочергова реалізація інвестиційних проєктів з низькою капіталомісткістю, з порівняно коротким строком реалізації, досить швидкою окупністю й високою ефективністю. Інвестовані галузі мають виробляти переважно продукцію масового попиту, здатну витримати конкуренцію з імпортованими аналогами, що мають стійкий попит на внутрішньому ринку, а також експортоорієнтовані товари та послуги;

- заохочення інвестицій, що спрямовуються на заміну застарілого виробничого апарату на основі нових технологій, перш за все таких, що зберігають імпорتنі та інші дефіцитні ресурси, використовуючи при цьому наявний вітчизняний інноваційний потенціал та забезпечуючи імпорт переважно не товарів та послуг, а технологій і "ноу-хау";

- відновлення інвестиційної функції бюджету, що має виражатись у тому, що інвестиційні проєкти, які пройшли процедуру незалежної сертифікації, матимуть високу частку державної підтримки;

- зменшення обов'язкової норми резервування для комерційних банків, які займаються реалізацією інвестиційних програм у реальному секторі економіки;

- усунення диспропорцій, пов'язаних із необґрунтованими пільгами, деформованою структурою цін, високими податковими ставками. Акцент при цьому має бути зроблено не на механічному зниженні податків, а на такій зміні механізму оподаткування, яка б пов'язала пільги з реальним здійсненням інвестицій та зростанням виробництва. Наш підхід щодо механізму державного регулювання інвестиційної діяльності корелює із позицією інших дослідників даної проблеми [8, с. 342-343].

Сучасні передумови забезпечення стійкого функціонування і розвитку суб'єктів сектора матеріального виробництва та виробничих послуг вітчизняної економіки істотною мірою визначаються загальним макроекономічним станом посткризового відновлення економіки, який характеризується такими позитивними аспектами і тенденціями:

- поступове збільшення обсягів виробництва. Так, у третьому кварталі 2010 р. обсяг ВВП України збільшився відносно аналогічного періоду попереднього року на 3,5 % (причому зростання ВВП відбулося передусім за рахунок збільшення доданої вартості у переробній промисловості (темпи приросту становили 14,7 %), у сфері виробництва та розподілу електроенергії, газу та води (10,3 %), у добувній промисловості (8,7 %), у сфері діяльності транспорту і зв'язку (5,0 %), у сільському господарстві (3,4 %)). Зауважимо, що за аналізований період обсяги доданої вартості в торгівлі збільшилися на 4,2 %. Втім, спостерігалось істотне зменшення доданої вартості у будівництві;

- збільшення обсягів виробництва і реалізації промислової продукції, виступ цього виду економічної діяльності головним каталізатором економічного зростання. Темпи зростання обсягів промислового виробництва у 2010 р. відносно 2009 р. становили 111,2 %, а у 2011 р. відносно 2010 р. – 107,6 % (у т. ч. у добувній та переробній промисловості – 108,0 % у 2011 р. відносно 2010 р., у переробній промисловості – 108,2 %, у виробництві та розподілі електроенергії, газу та води – 105,3 %). Втім, до негативних тенденцій можна віднести дещо нижчі темпи збільшення обсягів реалізованої промислової продукції. Так, індекс зростання цього показника у першому кварталі 2012 р. відносно аналогічного періоду попереднього року становив 1,07;

- збереження стійкої динаміки зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, хоча й за умов їх залежності від природно-кліматичних умов, а також кон'юнктури внутрішніх і зовнішніх ринків сільськогосподарської продукції;

- збільшення інвестицій в основний капітал (передусім завдяки інвестиціям у розвиток дорожньо-транспортного господарства і його інфраструктури) на 22,4 % за результатами 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. (у т.ч. темпи приросту інвестицій у сільському господарстві становили 32,0 %, у промисловості – 30,9 %, у будівництві – 46,3 %, у діяльності транспорту і зв'язку – 17,3 %; обсяги прямих іноземних інвестицій за аналогічний період зросли на 23,3 %;

- активізація залучення прямих іноземних інвестицій;

- поживлення зовнішньої торгівлі товарами (експорт товарів із України збільшився у січні – лютому 2012 р. відносно аналогічного періоду попереднього року на 10,2 %, або на 1049,8 млрд дол. США, імпорт – на 5,9 %, або на 716,5 млн дол. США. Втім, збільшилися обсяги експорту за всіма напрямками, окрім Європи (зменшення становило 14,4 %) та Америки (на 17,7 %);

- збільшення частки підприємств, що здійснювали інновації, та обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт.

Крім низки позитивних аспектів, існують негативні тенденції і характеристики економічного розвитку базових видів економічної діяльності в регіонах України:

1. Недостатня конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг, а, відтак, і недостатня їх частка на внутрішньому ринку.
2. Недосягнення докризових обсягів виробництва у більшості галузей та секторів реального сектора економіки. Йдеться про те, що за результатами господарювання у 2011 р. обсяги виробництва продукції машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості становили лише близько 70 % відносно 2007 р.

3. Значне сповільнення темпів інвестиційної активності, зведення джерел їх фінансування, а також нераціональність структури інвестицій в основний капітал у реальному секторі економіки (у 2011 р. у галузевій структурі частка інвестицій в основний капітал у сільському господарстві складала лише 7,7 %, у будівництві – 3,6 %, у сфері транспорту і зв'язку – 16,5 %) та зменшення інвестицій у рибальстві (на 45,4 % у 2011 р. порівняно з 2010 р.), у сферах операцій із нерухомим майном, оренди, інжинірингу та надання послуг підприємцям (на 1,9 %). Це негативно впливає на обсяги і тенденції промислового, сільськогосподарського, спеціального та житлового будівництва, а також зайнятість у цих видах економічної діяльності.

4. Істотне зменшення обсягів будівельних робіт (якщо у першому півріччі 2011 р. їх обсяги відносно аналогічного періоду попереднього року суттєво збільшувалися, то за 11 місяців поточного року збільшилися лише на 0,6 % порівняно з обсягами аналогічного періоду минулого року).

5. Погіршення рентабельності операційної діяльності підприємств сільського господарства (рентабельність зменшилася за результатами господарювання у 2011 р. відносно 2010 р. на 19,7 %) та транспорту і зв'язку (на 3,9 %); від'ємна рентабельність операційної діяльності в будівельному секторі (-0,3 %) та у сфері надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту (-16,7 %), а також низька – у сільському господарстві (3,5 %).

6. Значна частка збиткових підприємств (42,6 % загалом по економіці станом на 2011 р., 53,6 % у сфері надання комунальних та індивідуальних послуг, 50,4 % - у будівництві, 46,0 % - у сфері транспорту та зв'язку, 44,1 % - у промисловості).

7. Істотний рівень зношеності основних засобів у сільському господарстві, у промисловості та низькі середньорічні коефіцієнти їх оновлення.

8. Недостатня інноваційна активність (частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, у 2011 р. зменшилася відносно 2010 р. на 0,6 в. п.; частка підприємств, які впроваджували у 2011 р. нові технологічні процеси, становила менше 2 %; частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислового виробництва зменшилася на 1,9 в.п. та становила лише 1,6 %), а також низька

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

динаміка збільшення обсягів виробництва наукомісткої продукції (зокрема машин, устаткування, апаратури) [9, с. 213-215].

Доводиться констатувати, що з 2001 р. аналізовані показники розвитку реального сектора національної економіки погіршувалися і станом на 2010 р. їх значень у 2000 р. ще не було відновлено. Так, частка кількості суб'єктів сільського господарства, мисливства, лісового господарства, промисловості, будівництва, транспорту і зв'язку в загальній кількості суб'єктів господарської діяльності у 2010 р. становила 54,2 %, тоді як у 2000 р. – 55,9 %. Більше того, є підстави стверджувати, що істотно зменшилася частка діючих суб'єктів реального сектора економіки. Так, частка суб'єктів сільського господарства, промисловості, будівництва, транспорту і зв'язку у 2010 р. становила лише 20,5 %, у тому числі промисловості – 6,9 %, транспорту та зв'язку – 7,0 %, сільського господарства – 3,5 %, будівництва – 3,1 %. Більше того, у порівнянні з 2009 р. частка суб'єктів вказаних видів економічної діяльності лише у сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві залишилася без змін, а в інших – зменшилася.

Разом з тим, за результатами аналізу індикаторів інвестиційної складової економічної безпеки реального сектора економіки України у 2005-2010 рр. можна зробити висновок, що рівень зносу основних засобів у базових видах економічної діяльності в Україні є критично високим та продовжує зростати (табл. 1). Особливо негативним є стан справ у сфері транспорту і зв'язку, де основні виробничі фонди станом на початок 2011 р. були зношені на 83,9 %, що понад удвічі перевищує критичне значення для цього індикатора, встановлене методичними рекомендаціями Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. Більше того, у вказаному виді економічної діяльності рівень зносу основних засобів за період 2005-2010 рр. збільшився на 34 в. п., що є негативною тенденцією та засвідчує слабкий рівень доступу підприємств до інвестиційних ресурсів. За аналогічний період збільшився і рівень зносу основних засобів у промисловості (на 3,5 в. п.) та становив на початок 2011 р. 61,8 %. Позитивним є те, що за аналізований період зменшився рівень зносу основних засобів у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві (на 11,5 в. п.) та у будівництві (на 2,5 в. п.) [9, с. 204-205].

Втім, навіть таке покращення не дозволило належним чином модернізувати технологічну базу виробництва та вийти на «економічно безпечне» значення цього важливого індикатора (що становить 35 %). Підтвердженням низької доступності вітчизняних підприємств реального сектора економіки до інвестиційних ресурсів є й інші показники їх інвестиційної активності. Зокрема, частка обсягу інвестицій у вартості основних засобів (що теоретично не має опускатися нижче 6 %) становила у 2010 р. лише 1,6 % у сфері транспорту і зв'язку та 4,7 % – у промисловості. Причому в цих двох видах економічної діяльності аналізований показник з 2005 р. по 2010 р. щорічно зменшувався та загалом скоротився на 7,6 в. п. та 3,0 в. п. відповідно.

Задовільними залишалися станом на початок 2011 р. значення цього важливого індикатора інвестиційної складової економічної безпеки реального сектора національного господарства у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві (7,5 %) та у будівництві (7,0 %). Але і у цих видах економічної діяльності за період 2005-2010 рр. аналізований показник істотно зменшувався, зокрема у будівництві – на 12,8 в. п.

Таблиця 1

Значення індикаторів інвестиційної складової економічної безпеки реального сектора економіки України у 2005-2010 рр.

Індикатори	Види економічної діяльності	Критичні значення або напрями покращення	Значення за роками					
			2005	2006	2007	2008	2009	2010
Рівень зносу основних засобів, %	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	35	51,1	52,2	48,2	46,2	45,7	39,6
	Промисловість		58,3	57,9	58,6	59,0	58,0	61,8
	Будівництво		48,5	45,1	40,8	39,3	41,0	46,0
	Діяльність транспорту та зв'язку		49,9	48,5	60,4	66,9	82,4	83,9
Частка обсягу інвестицій у вартості основних засобів, %	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	6	6,6	9,7	12,0	17,6	9,3	7,5
	Промисловість		7,7	8,5	9,7	10,1	7,6	4,7
	Будівництво		19,8	21,5	22,7	24,0	8,0	7,0
	Діяльність транспорту і зв'язку		9,2	6,6	7,0	7,2	1,8	1,6
Частка обсягу інвестицій в основний капітал до обсягу реалізованої продукції, %	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	25	11,9	19,2	18,1	22,2	9,6	11,6
	Промисловість		5,9	6,3	7,1	6,6	5,6	5,0
	Будівництво		7,3	6,9	6,8	8,0	5,6	5,2
	Діяльність транспорту і зв'язку		10,8	11,5	14,3	11,0	7,9	14,1
Індекс відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до приросту ВВП, %		0,5-1	1,90	0,87	1,31	1,10	1,20	1,18
Частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, %		20	4,9	3,4	3,3	3,0	4,3	4,2
Індекс захищеності інтересів інвесторів		4,5	3	3,7	2,7	2,6	3,7	4,7

Щодо частки обсягу інвестицій в основний капітал до обсягу реалізованої продукції, то значення цього індикатора інвестиційної забезпеченості суб'єктів господарювання у базових видах економічної діяльності станом на 2010 р. також виявилися нижче порога безпеки (25 %). Так, у промисловості значення цього показника становило лише 5,0 % (та зменшилося відносно 2005 р. на 0,9 в. п.), у будівництві – 5,2 % (зменшилося на 2,1 в. п.). До позитивного можна віднести лише незначне збільшення значення аналізованого показника у сфері транспорту і зв'язку (на 3,7 в. п.) до 14,1 % та його умовну стабільність у сільському господарстві, мисливстві та рибальстві на рівні 11,6 % [4].

Зауважимо, що за аналізований період спостерігалися й окремі позитивні тенденції в інвестиційній сфері. Для прикладу, чистий приріст прямих іноземних інвестицій відбувався швидшими темпами, ніж зростання вітчизняного ВВП. Так, якщо значення цього індексу повинно бути не меншим за 0,5-1, то лише у 2006 р. воно опустилося нижче одиниці та становило 0,87. У подальшому, починаючи з 2007 р., значення аналізованого індикатора щорічно були високими та забезпечувалися приріст від 20 % до 30 %. Відбулося різке зменшення темпів спаду в інвестиційній сфері. Валове нагромадження протягом перших двох кварталів 2010 р. стрімко зростало (32,0 та 51,1 % відповідно) на підґрунті позитивної динаміки фінансового становища підприємств (за 2010 р. порівняно з аналогічним періодом 2009 р. прибуток підприємств зростає на 7,0 %, а збитки зменшилися на 51,3 %, у промисловості загалом чистий прибуток сягнув 26,5 млрд грн, тоді як роком раніше було зафіксовано фінансові втрати на рівні 4,8 млрд грн. [3, с. 73].

Втім, навіть ці позитивні тенденції ще не забезпечили наближення значень індикатора до порога безпеки. В Україні й надалі

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

залишається малою частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій. Якщо поріг безпеки цього стимулятора теоретично становить 20 %, то в Україні значення цього показника жодного разу за період 2005-2010 рр. не перевищувало 5 %, з 2005 р. по 2008 р. щороку зменшувалося, а незначне збільшення у 2009 р. та 2010 р. було явно недостатнім.

Серед причин виявлених негативних тенденцій можна виокремити передусім низьку інвестиційну привабливість економіки України. Це комплексна характеристика, яка включає в себе велику кількість суб'єктивних та об'єктивних чинників, зокрема – високу вартість залучення та обслуговування інвестиційних ресурсів, надмірну складність реалізації інвестиційних проектів, істотну «непрозорість» вітчизняного конкурентного середовища, непрогнозованість політико-економічної ситуації, низьку передбачуваність економічних та інституціональних реформ та їх наслідків, результатом чого є низьке значення індексу захищеності інтересів інвесторів, який розраховує Світовий банк. Якщо середнє значення цього індикатора по всіх країнах, які досліджуються зазначеною економічною інституцією, становить 4,5, то для нашої держави воно жодного разу за період 2005-2010 рр. до середнього рівня не наближалось. Відтак, є всі підстави стверджувати, що стан інвестиційної безпеки реального сектора економіки України є критично низьким та погіршується швидкими темпами, що підриває засади його фінансової та економічної безпеки.

Зауважимо, що у період 2000-2011 рр. збереглися ознаки системної кризи як розвитку, так і безпеки реального сектора економіки, адже, незважаючи на покращення окремих важливих індикаторів (частки реального сектора в обсягах реалізованої продукції та загальній кількості суб'єктів господарювання у 2007-2010 рр.), збільшуються кількість та частка збиткових економічних агентів, зменшується кількість зайнятих. Хоча ці тенденції частково позитивно відображаються на підвищенні окремих показників економічної ефективності (наприклад, продуктивності праці), це відбувається шляхом дії екзогенних чинників, що посилює залежність національної економіки від менш керованих і прогнозованих викликів. Попри те, суб'єкти сектора матеріального виробництва та виробничих послуг мають передумови для покращення характеристик економічної безпеки за рахунок збереження відносно високих темпів посткризового відновлення господарської діяльності, власного капіталу та активів, основних засобів.

Як бачимо, важливим аспектом інвестиційного забезпечення економічної безпеки реального сектора економіки виступає державне регулювання інвестиційного процесу, зростання попиту та пропозиції на інвестиційні ресурси в плані: аналізу об'єктів інвестування; черговості інвестування; ролі в економічній системі; аналізу ризику та прибутковості інновацій; управління надходженням інвестицій. Таке регулювання можливе лише за умов наявності відповідного правового простору. Отже, в основі економічної безпеки регулювання інвестиційної діяльності має бути відповідна законодавчо-нормативна база, що є особливо важливим для України. В цілому загальна риса правової основи інвестиційної діяльності в Україні – її невідпрацьованість. Окрім того, що інвестиційне законодавство є досить недосконалими, має місце ще й таке маніпулювання з правовим полем, яке неприйнятне для цивілізованого ринку. Недосконалість законів доповнюється їх нестабільністю, хоча це деякою мірою пов'язано саме з процесом удосконалення низки законів, які визначають інвестиційну діяльність [2, с. 116].

Результати оцінювання стану функціональних складових економічної безпеки реального сектора економіки України довели, що першочергову увагу доцільно приділити системному покращенню структурних характеристик інвестиційної безпеки, результатом чого повинен стати вищий рівень інвестиційної привабливості вітчизняної економіки, зокрема її реального сектора. Це потребує комплексного реформування інституціонального середовища інвестиційної діяльності, зокрема істотної лібералізації регуляторної політики, спрощення системи дозвільних процедур, розвитку інституційного середовища державно-приватного партнерства, поширення концесії, розвитку виробничо-територіальних систем (кластерів), надання більших прав приватним інвесторам включно із забезпеченням спрощених процедур тендерів та подачі заявки на фінансування, стимулювання інвестицій за допомогою законодавчого регулювання та спрощення процедур залучення коштів, підтримки рівномірних темпів зростання інвестицій, здійснення постійного моніторингу тих видів економічної діяльності, що потребують розвитку, забезпечення постійного співробітництва між органами влади та приватними інвесторами для залучення інших джерел фінансування у створення об'єктів інфраструктури через надання фінансової підтримки інвестиційним проектам, що передбачають використання механізмів державно-приватного партнерства. Доволі системний і комплексний підхід повинен забезпечуватися і в межах державної політики зміцнення фінансової безпеки суб'єктів базових видів економічної діяльності, розвитку їх факторних конкурентних переваг, зниження рівня енергоресурсної залежності та реалізації експортного потенціалу, вдосконалення інституціонального середовища комерційної господарської діяльності та зниження транзакційних витрат економічних агентів.

Зважаючи на те, що прямий вплив держави на інвестиційне забезпечення економічної безпеки реального сектора економіки у національній економіці виявляється в організації відповідної діяльності з визначенням стратегічних завдань і пріоритетів, розробкою концептуальних засад інвестиційної політики, впровадженням державних програм з необхідним фінансовим забезпеченням, активізація інвестиційних процесів повинна ґрунтуватися на узгодженні інтересів і координації зусиль трьох груп учасників: держави, регіону, інвестора. Відтак, механізм впливу держави на інвестиційне забезпечення економічної безпеки реального сектора економіки та проведення політики технічного переоснащення повинен складатися з трьох компонентів: створення спеціальних фінансових механізмів підтримки такої діяльності, формування відповідної інвестиційної інфраструктури, використання непрямих методів підтримки.

Основним завданням держави повинно стати вироблення і впровадження ефективної державної інвестиційної політики. Невідповідність інтересів держави (регіону) інтересам окремих інвесторів вимагає визначення факторів функціонування регіональної інвестиційної системи, механізмів узгодження та інструментів прямого і непрямого впливу місцевих органів влади на ефективність інвестиційного процесу.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Базилевич В. Д. Державні фінанси. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. / За заг. ред. Базилевича В. Д. - К.: Атака, 2004. - 368 с.
2. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення / Т. Г. Васильців. — Л.: Арал, 2008. — 368 с.
3. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи. - Жаліло Я. А., Бабанін О. С., Белінська Я. В. та ін. / за заг. ред. Я. А. Жаліло. - К.: НІСД, 2009. - 142 с.
4. Модернізація України – наш стратегічний вибір : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2011. – 432 с.
5. Офіційний Інтернет-ресурс Державної служби статистики України. : [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Покришка Д.С. Забезпечення інноваційних процесів в економіці України: інвестиційний аспект/ Д.С. Покришка // Вісник донецького національного університету. - Вип.2, 2009. - С. 52 - 60. - Сер. В: Економіка і право.
7. Покришка Д.С. Інвестиційне забезпечення інноваційних процесів в економіці України / Д.С. Покришка // Економіка промисловості. – 2009. – № 5. – С. 103-111.
8. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. Б.Є.Кваснюка. – К.; Харків: Форт, 2003. – 409 с.
9. Статистичний щорічник України за 2010 рік / за ред. О.Г. Осауленка; Державна служба статистики України. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 560 с.

РЕЗЮМЕ

Окреслено пріоритетні напрями покращення інвестиційного розвитку реального сектора економіки регіонів України. Проведено аналіз індикаторів інвестиційної складової економічної безпеки реального сектора економіки України у 2005-2010 рр. Виявлено позитивні та негативні тенденції зміни рівня інвестиційної складової економічної безпеки реального сектора економіки.

Ключові слова: регіон, реальний сектор економіки, інвестиційна безпека, стан та пріоритети зміцнення.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

РЕЗЮМЕ

Очерчено приоритетные направления улучшения инвестиционного развития реального сектора экономики регионов Украины. Проведен анализ индикаторов инвестиционной составляющей экономической безопасности реального сектора экономики Украины в 2005-2010 гг. Обнаружены позитивные и негативные тенденции изменения уровня инвестиционной составляющей экономической безопасности реального сектора экономики.

Ключевые слова: регион, реальный сектор экономики, инвестиционная безопасность, состояние и приоритеты укрепления.

SUMMARY

Outlined priority directions of improvement of investment development of the real sector of economy of regions of Ukraine. The analysis of indicators of investment constituent of economic security of the real sector of economy of Ukraine is conducted in 2005-2010. Found out the positive and negative tendencies of change of level of investment constituent of economic security of the real sector of economy.

Keywords: region, real sector of economy, investment safety, state and priorities of strengthening.

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ДО ЄВРО-2012

Ляш О. І., к.е.н., старший науковий співробітник Регіонального філіалу національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові,
Сітка М. Р., аспірант Львівської комерційної академії¹

Постановка проблеми. Досвід проведення спортивних подій масштабу фінальної частини чемпіонату Європи з футболу свідчить, що оптимальний варіант процесу підготовки повинен визначатися, виходячи не лише з рівня розвитку спортивної, транспортної та інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури і економічних відносин, але й ефективності соціального розвитку регіонів України. Йдеться про збільшення кількості зайнятих в окремих видах економічної діяльності та в секторі малого підприємництва, підвищення номінальної та реальної заробітної плати, доходів населення, сповільнення міграційних процесів та ін. Закономірно, що саме такі тенденції спостерігалися і у регіонах України, де будуть проводитися матчі чемпіонату.

Разом з тим, недосконалість соціально-економічного механізму регулювання ринку праці, що виявляється у порушенні ринкових регуляторів зайнятості, високому рівні прихованого безробіття, низькій продуктивності праці, малоефективній соціальній політиці держави підтримки зайнятості на регіональному рівні. Втім, незважаючи на очікуване економічне зростання, спричинене проведенням Євро-2012, на сьогодні соціальний розвиток регіонів України залишається деформованим і не здатним забезпечити високий рівень життя населення. У цьому контексті актуальним є визначення проблем та пріоритетів соціального розвитку регіонів для використання переваг підготовки України до Євро-2012 в контексті розвитку регіональних соціальних сфер.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні основи досліджень проблем соціального розвитку регіонів України викладені в працях вітчизняних науковців: О. І. Амоши, С. О. Білої, Н. Ю. Бугої, Д. П. Богині, В. Г. Бодрова, В. М. Гейця, М. Х. Корецького, Е. М. Лібанової, Ю. В. Наврузова, В. М. Олуйка, Л. І. Федулової, О. В. Черевка, В. В. Юрчишина. Проте, у вітчизняній теорії та практиці формування ефективної структури регіональної економіки немає комплексного підходу до визначення проблем соціального розвитку регіонів України в рамках реалізації загальнодержавних проектів, зокрема в підготовці до проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Потребують системного наукового дослідження питання ефективні управлінські рішення щодо раціонального використання переваг і досвіду накопиченого в процесі підготовки до Євро-2012, а також подальшої структурної модернізації національної економіки в контексті соціального розвитку регіонів України.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування напрямів соціальному розвитку України у процесі підготовки до Євро-2012, виявлення регіональних особливостей соціального розвитку та низку притаманним їм кон'юнктурних зрушень, а також визначення цільових орієнтирів подальшого використання переваг та потенціалу України, накопиченого в процесі підготовки до Євро-2012, в соціальній сфері.

Виклад основного матеріалу. У процесі підготовки до Євро-2012 соціальний розвиток України відзначався такими позитивними змінами:

- спостерігалася істотне збільшення кількості зайнятих в окремих видах економічної діяльності (зокрема, найбільші зрушення відбулися у невиробничій сфері, сфері торгівлі та послуг, виробничтві, будівництві, інформаційно-технологічній сфері; в Україні за період підготовки до Євро-2012 протягом 2007 – 2011 рр. на 29,8 % зросла кількість зайнятих у будівництві);
- збільшилася загальна кількість працівників, зайнятих у сфері малого бізнесу (на 4,5 %, зокрема найбільший приріст зайнятості спостерігався в торгівлі (на 5,8 %), наданні індивідуальних послуг та бюджетній сфері);
- покращилося співвідношення зайнятих у малому бізнесі порівняно з іншими секторами підприємництва;
- відбулося збільшення кількості замовлень, пов'язаних з будівництвом об'єктів для проведення Євро-2012. За результатами аналізу ринку праці виявлено, що на 20 - 25 % збільшилася кількість робочих місць у будівельних компаніях, які зводили аеропорти, спортивні спорудження, розвивали туристичну інфраструктуру;
- відбулося поступове зростання частки жінок у загальній зайнятості населення (чисельність зайнятих жінок за період підготовки до Євро-2012 зросла на 5-7 %. При цьому, рівень економічної активності серед жінок в середньому за 2011 р. становив 58,4 % (серед чоловіків – 69,6 %); рівень зайнятості жінок збільшився порівняно з 2009 р. та становив 54,4 % (чоловіків – 63,1 %); рівень безробіття (за визначенням МОП) серед жінок скоротився на 0,5 процентних пункти та в середньому за 2011 р. становив 6,8 % економічно активного населення, зокрема серед жінок працездатного віку – 7,8 % (серед чоловіків, відповідно – 9,3 % та 9,7 %). Рівень безробіття в Україні серед жінок був нижчим, ніж у середньому по країнах ЄС, де він становив 9 %. Додамо також, що у 2010-2011 рр. чисельність жінок, вивільнених з підприємств, установ та організацій в Україні скоротилася в 1,2 – 2 рази порівняно з 2007-2009 рр. [2];
- відбулося зростання мінімальної заробітної плати як вагомого чинника зниження соціальної напруги;
- збереглася позитивна динаміка зростання показників заробітної плати. Так, за 2007-2011 рр. мінімальна заробітна плата зросла у 2,18 р.; збільшення середньої заробітної плати становило близько 21,4 % на рік;
- відбулися домінуючі соціальні зрушення в регіонах України в період підготовки до Євро-2012, зокрема: зниження частки населення з середньодушовими доходами нижче прожиткового мінімуму (на 9,6 % у порівнянні з 2007 р.); зниження квінтільного коефіцієнта диференціації грошових доходів населення (з 2,2 до 2,1); поступове скорочення негативної динаміки перевищення грошових доходів 20 % найбільш та 20 % найменш забезпеченого населення (на 15,7 %) (рис. 1);
- покращення окремих характеристик вітчизняних міграційних процесів. Серед основних з них слід відзначити: зростання обсягів внутрішньої регіональної міграції міського населення; зменшення кількості населення в межах міжрегіональної міграції (в Україні у 2011 р. кількість мігрантів збільшилася на 35 % у порівнянні з аналогічним періодом 2007 р.); зменшення кількості населення в межах міжрегіональної міграції склало 17 %).

Крім того, у 2007 – 2011 рр. в регіонах України було здійснено низку адміністративно-розпорядчих та впорядкувальних заходів при підготовці до Євро-2012 у сфері соціального розвитку, серед яких доцільно виокремити:

- 1) у сфері нормативно-правового та інституціонального забезпечення соціального розвитку, зміцнення соціальної безпеки та